

Dr Joanna Walewska

Radio na uwięzi: przemysł radiowy, instytucje i praktyki użytkowników w PRL

Pionier, Mazur, Juhas, Trubadur, Skald, Jubilat, Elizabeth stanowiły nieodłączną część wyposażenia polskich mieszkań, w których całymi latami – obok kryształów i porcelanowych figurek – zajmowały honorowe miejsce na meblówkach lub na specjalnych stolikach przykrytych białą serwetą. Mowa o odbiornikach radiowych produkowanych w okresie PRL w zakładach należących do Zjednoczenia Przemysłu „Unitra”, które w różnych momentach historii bywały oznaką luksusu lub wolności, oknem na świat lub impulsem do wyłonienia się ciekawych praktyk kulturowych. Projekt *Radio na uwięzi: przemysł radiowy, instytucje i praktyki użytkowników w PRL* ma na celu docenienie tego niezwykle ciekawego i ważnego, choć zapomnianego dziedzictwa kultury materialnej, które zaklasyfikowane jako relikwiny ubiegłej epoki, obecnie bardzo często trafia na śmietnik.

Punktem wyjścia prowadzonych w ramach projektu analiz będzie zwrócenie uwagi na materialność konkretnych odbiorników radiowych i magnetofonów, zarówno na ich możliwości oraz niedoskonałości techniczne. Radio jest bowiem przedmiotem, w wypadku którego niczym w soczewce skupiają się interesujące mnie narracje dotyczące produkujących je zakładów przemysłowych oraz pracujących w nich robotników i kadry inżynierskiej oraz na temat działalności instytucji, czyli Polskiego Radia oraz Ministerstwa Przemysłu i Zjednoczenia Przemysłu Radiotechnicznego. Materialny wymiar odbiorników radiowych może również stać się kluczem do badania różnorodnych, często alternatywnych lub wręcz nielegalnych praktyk użytkowników sprzętów grających, takich jak słuchanie zabronionych rozgłośni radiowych, nagrywanie muzyki z radia i przegrywanie jej na kasety, wytworzenie się alternatywnych obiegów muzyki, sprzętu technicznego, czy w końcu informacji.

W ramach projektu przeprowadzone zostaną badania archiwów Zakładów Radiowych „Diora” w Dzierżoniowie na Dolnym Śląsku oraz Zakładów Radiowych im. M. Kasprzaka w Warszawie, które pozwolą na przyjrzenie się kulturze muzycznej oraz technicznej tego okresu. Badania te pozwolą na odpowiedzenie na szereg pytań związanych z różnymi okresami rozwoju radiotechniki, jednak pozwolą się przyrzeć również szerszemu spektrum fenomenów kulturowych, społecznych, gospodarczych i politycznych okresu PRL. Jak doszło do odbudowy przemysłu radiotechnicznego po wojnie i jaki wpływ na jego rozwój miał proces nacjonalizacji? Czy faktycznie produkowane w tym okresie odbiorniki radiowe były takimi bublami, za jakie się je dziś uważa? Jak zorganizowana była praca w zakładach radiotechnicznych? Czy w warunkach PRL możliwe było zaistnienie „geeka zza żelaznej kurtyny”? Na to i na wiele innych pytań chciałabym odpowiedzieć podczas realizacji tego projektu.

Realizując projekt *Radio na uwięzi*, oprócz celów naukowych, stawiam sobie również ważny cel, jakim jest dokumentacja funkcjonowania zakładów radiotechnicznych. W związku z tym przeprowadzone zostaną wywiady z pracownikami ZR „Diora” oraz ZRK (robotnikami i inżynierami), które w przyszłości będą służyły jako punkt wyjścia do prowadzenia dalszych badań.